

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare odată în săptămână: DUMINECA

Pretul Abonamentului :
 Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr.
 " " " pe $\frac{1}{2}$ an . 2 " 50 "
 " România și străinătate pe an . 14 franci
 " " " pe $\frac{1}{2}$ an 7 "

Pretul inserțiunilor :
 Pentru publicațiuni oficiale, concurse,
 edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
 la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cu-
 vinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.

Correspondențele se adresează redacțiunii
 „FOAIA DIECESANĂ“;
 ează banii de prenumerațiune și inserțiuni la
ADMINISTRAȚIA
 Librăriei și Tipografei diecesane în Caransebeș

Religiunea în școlile noastre populare

În numărul trecut am constatat, cumcă manuale bune pentru propunerea *Istoriilor biblice* nu avem. *Catechismele* corespund în parte menirii lor, însă învățarea lor, cum se face acum, înmulțește numărul martirilor creștini. Propunerea acestor obiecte lasă încă mult de dorit. De aceea și rezultatul studiului religiunii în școlile noastre populare este neîndesultatoriu. Și drept are Părintele Ghidiu, când zice în raportul său: „Referitoriu la sporiul și rezultatul învățământului religios observ în general, că mai este încă foarte mult de făcut, pentru că acest învățământ se poată avea efectul binefăcătoriu dorit.“ Causele acestui rău sunt — tot după acel raport —: 1) „în cele mai multe școli nu se propune afară de citire și scriere nimic“ — va să zică nici religiunea, 2) „lipsa cărților (*bune*) de învățământ.“

Iată două rele în contra cărora trebuie să ne luptăm, dacă voim să creștem bărbați religioși-morali și creștini luminați.

Și ce se facem, că să eșim învingători?

Nimic alt ceva, decât ce fac acei zece învățători și caticheți din protopopiatul Caransebeșului, cari au propus cu succes, și încă unii, foarte bun studiul religiunii.

În anul prim școlar sau cel puțin în semestrul prim al acestui an ne ținem de dispozițiunile planului de învățământ, care prescrie următoarele: În acest restimp „se vor face numai *pregătirile de lipsă* pentru învățământul religios. Se vor disciplina școlarii, se vor învăța a-și face cruce, se vor deprinde cu zicerea unor rugăciuni scurte și potrivite pentru prunci și pentru școală; învățatoriul va ținea cu ei

convorbiri despre Dumnezeu, și le va împărtăși istorioare scurte, simple și potrivite cu priceperea pruncilor, din cari să se facă cunoscuți cu raporturile morale, care sunt aproape de ei, pre cum: despre bunătate, diligență, modestie, dreptate, onestitate etc.“

Abia după jernătate, respective un an, începem cu istorioare biblice. Referitoriu la aceste observăm următoarele:

Ne folosim de o cam dată și până nu vom avea „Istoriile biblice“ mai bune decât Istoriile biblice, ce le avem, fără a le propune întregi. Alegem din ele numai istorioarele mai frumoase și mai bogate în învățături. Pe acestea le propunem apoi după așa numitele trepte formale ale lui Ziller, 5 la număr și adevă 1. analiza sau treapta pregătitoare, 2. sinteza sau treapta predării, 3. treapta asociațiunii, 4. treapta sistemului și 5. a metodei.

După aceste cinci trepte propunerea istoriilor se face în ast mod:

ad. 1. Fie-cărei istorioare îi premerge o introducere. În aceasta introducere învățatoriul pregătește pe elevi pentru istorioara, ce vrea să o propună, așa, că pune în legătură cunoștințele elevului cu materia istorioarei. Prin aceasta se deșteaptă interesul și se câștigă plăcerea elevilor spre cele ce învățatoriul va propune.

ad. 2. După ce elevii sunt destul de pregătiți pentru a pricepe istorioara, învățatoriul trece la aceasta. Predarea ei se face în două feluri: sau prin enarare liberă din partea învățatoriului sau prin citirea istorioarei de elevi din carte. E bine, că la începători învățatoriul să enareze, la cei mai mari singuri elevii să citească din carte. În cazul prim

învățătorul se se țină de textul cărții și numai acolo se se abată dela aceasta, unde înțelesul lui e greoiu. Istoriorele preste tot luat au se se enareze sau citească cât se poate de corect și respicat. În caz dacă istorioară e mai grea sau mai lungă, enararea, respective cetirea se va repeți. După enarare urmează reproducerea. Aceasta se va face după împrejurări mai întâiu de un elev mai bun, apoi de altul mai slab. Când elevul a perdut firul istoriei învățătorul îi va sări într'ajutoriu printr'o întrebare potrivită. Tot asemenea va purcede învățătorul și în cas când elevul a înțeles greșit istorioara.

ad. 3. După ce reproducerea a dovedit, că istorioara este bine înțeleasă, învățătorul caută ca se convingă pe elevi prin întrebări și răspunsuri despre aceea, ce este bun, frumos și drept și ce este rău în istorioară. Aceasta o face învățătorul reflectând la starea sufletească, la faptele persoanelor din istorioare sau comparându-le pe acestea cu alte persoane cunoscute elevilor etc.

ad. 4. Toate ideile religioase morale câștigate în a treia treaptă formală se vor formula în învățături. Aceste învățături vor fi mai întâiu formulate de elevi cu cuvintele lor proprii, apoi învățătorul le va da o formă clasica, o formă biblică, un răspuns din catechis. Aceasta formulă apoi trebuie memorisată și ținută în strânsă legătură cu materialul concret.

ad. 5. În fine va căuta învățătorul, ca elevii se aplice cele învățate la sine, la vieța proprie, ca ei se-și însușască ce a văzut și aflat bun și se încungiere ce a văzut rău în caracterul persoanelor din istorioara propusă.

În școalele poporale se pot ha chiar e de dorit a se propune și istorioare din biserica veche creștină și din istoria bisericii noastre naționale*). Acestea se propun întocmai ca istorioarele biblice.

*) Nu putem recomanda din destul învățătorilor, respective catichetilor noștri, ca se încungiere manualul lui Iosif Aron: „Elemente din biblie și din Istoria bisericească.” Acest manual, după autor, are de scop a delătura greutatea, ce o întâmpină învățătorii la propunerea materialului din Istoria biblică și cea bisericească. Vorhă se fie! Materialul din acest manual se poate împărți în 3 părți: 1. resumatul istoric din Istoria biblică, 2. Istoria bisericii creștine universale și 3. Istoria bisericii noastre naționale. Toate acestea părți sunt tratate atât de confus și fără nici o legătură încât e imposibil, ca învățătorii sau elevii se câțge o icoană cât de puțin clară asupra „bibliei și istoriei bisericești.” De o camdată ne mărginim a reproduce din cartea Dlui Aron ceva din Istoria bisericii noastre:

„De pe la 870 (?) creștinii (de bună samă din toată lumea) s'au despărțit în două părți. Cei din țerile de răsărit ale Europei au recunoscut... de cap bisericesc pe patriarhul din Constantinopol (?) și au format *Biserica răsăriteană (ortodoxă)*, ear cei din țerile de apus ale Europei au recunoscut de cap bisericesc pe papa din Roma și au format *Biserica apuseană catolică* (pag. 68). Biserica română (care după Dl Aron avea arhierii români încă în secl. IV, — vezi pag. 70 —), stând în veacurile dintâiu sub cărmuirea patriarhului din Constantinopol (?), la desbinarea bisericii universale

Dacă se va propune istoria biblică și istoria bisericească în modul arătat, atunci învățătorul resp. catichetul poate fi sigur de rezultat bun la propunerea catechismului și așa scopul studiului religiunii în școale poporale este ajuns.

Având la dispoziție o *minune a lui Cristos* prelucrată după treptele formale o reproducem aci:

Săturarea celor 5000 în pustie.

Astăzi vă voi povesti cum a săturat Cristos odată 5000 de oameni în pustie.

I. Cine 'mi poate spune cum e o pustie? Oare ce va fi căutat Cristos în pustie? De ce s'a dus poporul în pustie? Nu putea Cristos să învețe poporul și în oraș? În pustie a fost loc mai mare. — Cristos a chemat poporul în pustie?

Despre care popor știm, că a fost în pustie? Moise și poporul israiltean. Ce a făcut Moise și poporul israiltean în pustie? Dar' ce s'a întâmplat cu poporul israiltean în pustie? A avut totdeauna de mâncare?

Și Cr. a esit cu poporul în pustie și era deja sara. Fiind sara ce ar fi dorit poporul? Să se întoarcă acasă. Dacă a stat poporul toată ziua în pustie, fără să mănăce ceva, cum a fost el? Flămând. Dar știut-a poporul că va sta toată ziua în pustie? Va fi avut Cr. și apostolii de mâncare? Erau 5000 în pustie, putea Cr. să aibe pentru toți mâncare? Ce vor fi zis apostolii? Oare ce a făcut Cristos? Să vedem acuma ce s'a întâmplat.

Predarea sau cetirea istorioarei

a) Istoria se se împartă în mai multe părți. Învățătorul va arăta elevilor orașul Betsaida; le va esplica ce însemnează: „fiind că erau ca oile, ce n'au păstorii” și toate locurile mai grele.

b) De ce a predicat Isus poporului? În ce stare era poporul? Cum se purta preoțimea cu poporul? Era poporul mulțamit cu predicele preoților? De ce se duce poporul după Cr.? Ce așteaptă el dela Cr.? Despre ce a vorbit Cr. poporului? S'a îngrijit Cr. numai de aceea, ce se predice poporului sau a mai făcut ceva? El a dat poporului de mâncare. Ce au făcut învățăceii lui Cr. când li-a poruncit Cr. să dea poporului de mâncare? Aveau ei mâncare

creștine în răsăriteană și apusană, fu încorporată bisericii ortodoxe răsăritene și se nuni „*Biserica ortodoxă română* (?),” Serviciul dzeesc în bisericile române... până la despărțire (?) s'a s'evărșit în limba română... Cărțile bisericești în limba slavică... le au primit dela... răsăriteni, ca nu cumva întrebuintând mai departe limba romană să treacă la biserica apusană (?). Astfel căzu poporul român în sclăvia limbei slavice, care domniii preste 300 de ani în bisericile sale ținându-l în neștiință și întunec. Abia în veacul al 17-lea (de pe la 870 până în veacul al 17-lea sunt 300 de ani?)... prin stăruința unor capi bisericești și înainte stătătoriu ai națiunei noastre (?) se traduseră în românește (pag. 71)... În veacul al 10-lea, când Magiarii au cuprins unele ținuturi ale Daciei, *Romanii din întreagă Dacia constituiau aci unica Biserică creștină: Biserica ortodoxă română* (??)“ (pag. 72.)

În istoria unirei ortodoxul domn Aron e mai papă decât papa. Mai spune D-Sa că în veacul al 14-lea s'au înființat mitropolii din *Suceava și Tergoviște* (pag. 80).

pentru atăția oameni? Ce aveau învățaceii cu sine? De ce zice Cr. cătră învățacei să aducă mâncarea? Pentru că știa, că Dzeu îi va ajuta să înmulțească pâinea și peștii. Ce a voit Cr. să arăte poporului prin minunea aceasta? Că el este trimis de Dzeu și voia să întărească poporul în credința adevăratului Dumnezeu.

III. Noi am mai cunoscut și alte casuri când a fost poporul în pustie și nu a avut de mâncare și Dzeu li-a dat lor. Aici vor povesti elevii despre Moisi și poporul israiltean în pustie și despre căderea manei. Dzeu poartă grijă de toți. Și în unele familii e lipsă de pâne și Dzeu le dă pâne. Cum le dă Dzeu pâne? Prin aceea că dând Dzeu omului minte și putere îi dă și pâne. Aici învățătorul poate trata cu școlarii mai pe larg despre tata familiei, cum grijește el de familie prin ocuparea vre-unei funcțiuni, cum trebuie să fie însă un așa om? Bun, cu frica lui Dzeu — Dzeu mai dă omului pâne, dacă lucrează pământul? Ce trebuie omul muncitoriu să facă ca să capete pâne dela Dzeu? Trebuie să lucreze pământul și să aibă încredere în Dzeu.

Noi avem și în sânta Scriptură un loc, unde ni se spune, că dacă avem încredere în Dzeu, vom primi cele trebuincioase.

IV. „Să nu îngrijiți de viața voastră, ce veți mânca, nici de trupul vostru, în ce vă veți îmbrăca... căci părintele vostru știe, că vă trebuiesc aceste. Însă căutați împărăția lui Dzeu și aceste toate vi se vor adauge.“

V. Aplicarea citatului asupra istoriei predate și asupra vieții. Prin ce nutrește Cristos și astăzi pe cei săraci? Prin aceea, că unii avuți urmând exemplul lui Cr. ajutoră pe cei săraci; prin redicarea școalelor, a institutelor pentru orfani etc.

Reformele bisericesti în casa Magnaților

Casa magnaților și-a început Mercuri desbaterile sale asupra proiectelor de legi bisericesti. Aceste proiecte sunt: 1. proiectul de lege despre libera eserciare a religiei, 2. Receptiunea Ovreilor, 3. Religionea copiilor și 4. Matriculele de stat. Casa e încă la proiectul de lege despre libera esercitare a religiei. Asupra punctului despre neconfesionalitate (§. 3) s'a încins o discuțiune îndelungată și interesantă. Cei cari au combătut proiectul de lege au fost în majoritate și au escelat prin vorbirile lor temeinice. Discuțiunea a deschis-o episcopul-cardinal *Schlauch* dela Oradea-mare cu o vorbire zdrobitoare. El a arătat că neconfesionalitatea va submina basa morală a națiunii magiare, tocmai precum căsătoria civilă va inficia viața familiară.

Fostul ministru de culte contele *Albin Csáky* și-a apărut proiectul său de lege.

Episcopul reformat *Szász* încă a vorbit contra.

Au mai vorbit contra patriarhul sârbesc *Brancovicu*,

episcopii români *Ioan Mețianu* și *Nicolae Popea*, conții *Stefan Szápáry*, *Em. Széchenyi* etc.

Episcopul *Ioan Mețianu* vorbește conștiu de greaua responsabilitate ce o are, pentru că are să arate și din a sa parte durerea credincioșilor și a preoților săi față de proiectul de lege, prin care nu numai să vatămă simțământul creștinesc al cetățenilor creștini ai statului, ci să și sgudue, căci prin acel proiect de lege se deschide calea spre ireligiositate și imoralitate. Însă prin aceasta se sguduie nu numai temelie religiei, ci și a statului. Prin acest proiect de lege statul contra voinței sale dă o grea lovitură bisericeii. Prin el se provoacă un nespun indiferentism față de religione și o nemăsurată devalvație a autorității bisericeii, care afară de aceea în timpul de față o face neputincioasă în activitatea ei față de marea necredință ce se lățește tot mai mult. Această reformă nu este o necesitate a poporului creștin, căci el s'a declarat de mai multe ori contra ei. Sguduirea simțământului religios alungă nu numai credința, ci și pe Dumnezeu însuș, și aceasta este cu atât mai periculos cu cât ideile socialismului și ale anarhismului se apropie și de noi tot mai mult. Nu primește deci proiectul de lege nici în general, nici în special.

Episcopul *Nicolae Popea* arată că proiectul de lege va demoralisa popnrl. Guvernul rumpe cu toate tradițiunile din trecut. Reforme trebuie acolo unde sunt necesare. Interesele statului nu se pot deosebi de interesele poporului și scopul lor trebuie să fie înaintarea intereselor poporului. Se zice că liberalismul pretinde acest proiect; dar oare chiemarea liberalismului este violentarea conștiinței cetățenilor? Prin reformele bisericesti biserica gr, or. se vede atăcată în condițiunile sale de esistență. Nu primește deci proiectul de lege nici în geneual nici în special.

Vineri s'a continuat desbaterile asupra proiectului de lege despre esercițiul liber religionariu. Cuvântările opoziției sunt foarte interesante.

Desbaterea generală asupra acestui proiect s'a încheiat și proiectul a fost primit cu 113 contra 112 voturi.

Congresul studenților români din Constanța

La congresul studenților români, ce anul acesta s'a ținut la *Constanța* (*Tom* de odinioară, locul de exiliu a lui *Ovidiu*) au fost întruniți, zilele aceste, până la 1000 studenți între cari și 9 studente, 4 dela *Iași* și 5 dela *București*. Au fost și bănățeni la congres și macedoneni; ardeleni s'au dus să participe în număr de 32, ear din *Bucovina* au fost 27. În *București* s'au întâlnit cu toții, au vizitat întâiu esposiția și de acolo au plecat spre *Constanța*. Primirea ce s'a făcut studenților pretutindeni a fost entusiastă. Sosiți studenții în *Constanța*, de la gară au plecat cu toții, într'un conduct de torțe, de-a dreptul la statua lui *Ovidiu*, cel mai însemnat monument în oraș. Musica cânta „Deșteaptă-te Române!“ Primariul orașului

a salutat aci pe studenți în termin călduroși și le-a oferit ospitalitatea, ce Românul știe s'o ofere.

Ardelenii au depus o cunună de brad și ramuri de oliv pe statua lui Ovid.

În ședința primă, ținută la 10 Septembrie v., s'a ales de președinte al congresului studentul G. I. Stefanescu Goangă și s'au espedat telegrame lui Lucaciu la Sătmar și M. M. L. L. Regelui și Reginei.

După ședința primă a vizitat mare parte din studenți bastimentele române „Elisaveta” și „Mircea”, cari (după călătoriile frumoase făcute și anul acesta, de astădată pe Marea adriatică) de presinte staționau în portul Constanța.

La dineul, care s'a terminat sara la 8, musica militară, în mijlocul unei însufiețiri generale cânta „Deșteaptă-te Române!” ear corul ardelenilor întona doine naționale. După dineu a urmat teatru și bal în „Salonul de cură” de pe malul mării.

În ziua următoare s'a ținut ședința a doaua, care s'a ocupat cu cesiunea ardeleană. S'au trimis adrese de felicitare și coroane de stejar la Vaș și Seghedin. S'au mai espedat telegrame la Gladstone, De Gubernatis și altor bărbați însemnați

Tot în astă ședință stud. *Ilie Ighel* a ținut o conferință despre: „*Psicho-fiziologia onoarei*,” — în care arată că: *onoarea* a ajuns azi la o epocă de degenerare — și termină zicând că: „onoarea, cum noi o pricepem azi, negreșit va fi cu totul altfel înțeleasă în secolul viitoriu.” S'a mai accentuat în a doaua ședință, că o reorganizare sau mai bine o organizare (care până acum încă nici n'a fost!) și o mai bună *disciplinare* a studenției să *impune*. Libertatea cea mare, ce domnește între studenții din România, „a produs o tineră generație vie, energică, dar *nedisciplinată*. Căci *esscesul* de libertate *nu* mai este libertate; și disciplina nu e contrariul libertății, ea este numai *regulatoriul vieții libere*.” În noaua organizare, ar intra apoi de fapt și studenții români de pretutindeni, din Transilvania, Banat, Macedonia, Bucovina, Basarabia, având de scop o *acțiune culturală de regenerare a întreg neamului românesc*, când și hotarele politice ar dispărea, precum au dispărut atunci, când era să se fundeze „*Academia română*.”

S'a propus apoi ca să se conchieme un *congres internațional al studenților* pe 1896 la București; propunerea făcută de d. Brânzeu a fost primită unanim.

Conferențiarul *Dragomir* în vorbirea sa „Datorința noastră” face niște aprecieri foarte nimerite, caracteristice, privitoare la ținuta și manifestațiunile în punct de *naționalism* mai ales a tinerimei din România liberă.

După terminarea ședințelor, întreaga tinerime a plecat la cimitirul catolic din Constanța, ca să deponă o cunună pe monumentul ridicat întru amintirea celor 55 luptători franceși, cari au căzut în războiul de la 1854. Să știe, că acel războiu a produs și libertatea unor părți ce au fost răpitate Moldovei.

D. *Delage*, consulul francez, care a mulțumit tinerimei române, pentru omagiile aduse memoriei Francesilor

căzuți, își încheie vorbirea zicând: „Nu e nevoie de altă probă, de cât prezența d-voastră aici. D-Voastră aduceți omagiu marelui idei de patrie, căci ea a făcut să cadă bravii noștri veniți la extremitățile Europei, pentru a combate *inimicul de ieri, amicul de azi*. Ea, idea de patrie, este care după 40 de ani a ridicat acest monument pe pământ ospital. Ceea ce faceți, D-lor, e frumos, e mare: mii de mulțămite.”

Fiindu-și congresul programa, studenții s'au rentors la București și de aci s'au împrășchiat!

Regretabil e incidentul, întâmplat în București cu ocaziunea întoarcerii studenților de la frumoasele sărbări din Constanța; și anume turburările ștudentești, pes tra-dele capitalei.

S.

Economie

Buruenile veninoase

De câte-ori nu avem prilej să vedem vitele umflându-se, bolnăvindu-se, ba chiar și prăpădindu-se din cauză, că au mâncat cutare sau cutare burueană veninoasă și otrăvitoare; de câte-ori nu vedem, că chiar plugarii noștri neștiind, le dau asemenea burueni de mâncare. De aceea am crezut, că va fi bine să atragem luarea aminte a plugarilor noștri asupra celor mai însemnate burueni veninoase.

Între buruenile veninoase mai însemnate sunt:

Laurul turbărei. (*Datura stramonium*) plantă din familia solaneelor, care se mai numește și *ciumăfăid*, *ciuma fetii*, *earba dracului* și *măr spinos*.

Laurul a fost adus din India de către Țigani, pentru florile lui albe, din cari mai târziu se fac niște fructe ca merele, cu ghimpi; ei întrebuițau sămînța din fructele acelea ca medicină pentru umflătura porcilor la grumazi, de aceea le mai zice pe multe locuri până astăzi și porci.

Laurul a fost cunoscut din timpurile cele mai vechi; din sămînța lui pregăteau Indienele, Egiptenele și Persienele un fel de beutură de dragoste, prin care ameteau și nebuneau pe aceia, cari le cercetau. Chiar și astăzi se mai întrebuițează de către unele bune, pentru a face „de dragoste” și alte descântece băbești.

Toate părțile laurului sunt atât de veninoase, încât și numai puse pe pele pot să producă aprinderea și umflarea ei. Doctorii întrebuițează sămînța lui în medicină. Vitele miroasă din depărtare laurul și se feresc de el. De aceea și omul trebuie să-l cunoască și să se ferească de el, sau mai bine unde-l vede, să-l taie și să-l stărpească, căci copiii au nărav de a se juca cu florile și fructele lui; el crește nesămănet de nimeni, prin ziduri părăsite și prin gunoai.

Earba codrului, *mătrăguna* sau *cireșa lupului*. (*Atropa belladonna*), plantă tot din familia solaneelor,

care de asemenea este foarte veninoasă. Numai deunăzi am cetit, că în Franca, eșind mai mulți copii la preumblare și căutând după măcriș, au dat de acea burueană, din care începând a mânca vre-o 9 au murit între chinurile cele mai mari. Earba codrului, după cum o arată și numele, crește prin codrii și păduri umbroase; ea se întrebuințează și ca leac (medicină) la unele boale.

Cucuta mică sau pătrânjeii cănelui (Aethusa cinapium), apoi *cucuta înveninată* (Cicuta virosa) și *cucuta găunoasă sau pătată* (Comum maculatum) încă sunt plante veninoase, dar plugarii noștri nu le prea bagă în samă și în loc să le taie și să le arunce pe garduri, sau într'alt loc, le cosesc de multe-ori și așa verzi le dau la vite, cari fiind flămânde nu le prea aleg, ci le mănâncă lacom, după care mâncare li-să umflă limba și alte părți din lăuntru, încât de multe ori se și prăpădesc.

Chiar și copii au răul obicei de a se juca cu cucute, din cari fac de multe-ori puști de apă și alte jucării, cari bătându-le în gură încă pot fi primejdioase. Fiind-că foile cucutelor seamănă cu ale pătrânjelului, acelea nu trebuie suferite în apropierea straturilor de legumi, ca nu cumva în loc de frunze de pătrânjei, să se bage în mâncări frunze de cucute; ele cresc părăsite pe lângă garduri și prin gunoaie.

Earba puturoasă sau burueana pucioasă (Coriandrum testiculatum) asemenea este o plantă veninoasă; ea crește prin locurile umede și umbroase, unde nebătându-o vitele în samă o pasc împreună cu alte ierburi; după ce o mănăcă însă, se umflă și le pălește „broasca grabnică,” cum se zice, așa încât, dacă nu le înțepă păstoriul îngrabă, pot chiar să plesnească sau crepe.

Omeagul, omiacul, coiful sântoadea (Aconitum naperus) încă este o plantă veninoasă, pe care mănâcându-o oile, îndată se prăpădesc; ea crește prin munți și crepăturile schiaburilor de peatră.

Mărul lupului, curcubețica (Aristolochia clematilis) crește prin locurile păduroase, este foarte veninoasă, dar ferbându-se se spală mușcăturile și ranele făcute de lupi, de aceea se și numește astfel.

Brilioanca sau earba fearelor (Ascepias vincetoxicum) crește asemenea prin păduri și e foarte veninoasă. Cu aceasta plantă cred unele babe descântătoare, că se pot descuia ori și ce încueteri de fer.

Spânzul sau earba nebunilor (Helleborus niger) și *spânzul roșu* (Helleborus purpureus) încă este o plantă foarte veninoasă; el crește prin păduri, pela umbra arborilor.

Spânzul, cât e de veninos, se întrebuințează, mai cu samă rădăcinile lui, la boalele de grumazii ale porcilor, trăgându-li-se în urechi, sau dându-li-se

pisad mărunt în lături câte-o lingură pentru doi porci.

Afară de aceasta, babele îl mai descântă și bătându-l în beătură — fac de nebunesc pe ce îndrăgostiți, de aceea ti mai zic și earba nebunilor.

Steregoaia (Veratrum album) este asemenea o plantă veninoasă, pe care mănâcându-o vacile, li-să strică laptele. Cu rădăcinile de steregoaie ferte, în cari se pun și grăunțe de cucuruz, se pot otrăvi șoarecii și alte animale stricăciase.

Earba roșie sau dintele dracului (Bildens cernus) încă este o plantă veninoasă, crește prin locuri apătoase și se freacă vitele cu ea, ca să nu le prea năpăstuscă mușcele.

Afară de acestea, se mai află următoarele plante veninoase: *Laptele cănelui* (Euphorbia), *ceapa cioarei* (Scilla autumnalis), *earba roșie înaltă* (Polygonum hidropiper), *earba șarpelui*, *spata dracului sau făliuța* (Aspidium filix mas), *floarea ciumei* (Cacalia albifrons), *sângele dracului sau sânge de noaună frați* (Calamus Draco) — și altele, cari n'ar strica, că pe unde cresc, se le cunoască toți plugarii noștri și se se ferească de ele, nu numai ei, ci se și poată feri și vitele.

Prin o descriere cât de amănunțită, nu se pot cunoaște buruenile veninoase, fiind-că ele nu cresc peste tot locul, ca să se poată vedea după firea lor. De aceea plugarii mai bătrâni și babele, cari le cunosc, vor face foarte bine, dacă le vor arăta și la cei mai tineri, ca aceștia să se știe feri de ele.

Gaz. Tr.

S f a t u r i

Otravă pentru șoareci. Luați părți egale de fier de vacă și ulei de ambră, și adăugați făină în de-ajuns spre a face o pastă. Faceți gogonele mici și puneți în drumul șoarecilor.

Contra păduchilor la vite. Când se nutresc vitele iarna cu nutreț rău, ca: pae, mestecătură de pae și fân mai mare, atunci se umplu de păduchi, cari le slăbesc și mai tare și le fac de să tot scarpină. Pentru stărpirea aceloră, se recomandă oțet de pădurețe, sau apă în care s'au fert cartofi, cu care se spală de câte trei ori pe zi.

D'ale calului. La deal mă bate. La vale nu mă sili. La șes nu mă cruța. La grajdii nu mă uita. De fân și de grăunțe nu mă lipsi. Apă curată dă-mi. Peria, buretele și țesala nu le cruța. De așternut curat și uscat îngrijește-mă. Ostenit și nădușit nu mă părăși. Bolnav și la frig nu lăsa să tremur, în căpăstru și zăbale nu mă trage, când ești mănios nu mă bate.

Restaurarea pelei vechi mucezite. Să șterge pelea mai întâiu cu un petec aspru pentru a îndepărta mucegaiul,

apoi se spală cu apă până când a străbătut toți porii pelei. Lăsându-o apoi să se usuce puțin, și fiind încă umedă, se aplică asupra pelei o amestecătură compusă din 2 părți oțet de surcele și 3 părți apă, prin mijlocul unui burete, pentru a strîpi rîdăcinile paraziților, ce s'au format în porii pelei. Apoi, fiind încă umedă, se freacă pelea cu untură de pește, sau sîu topit ferbinte, spre a-i da nutre_ment. Cu acest mijloc poate cine-va restaura pelea veche de cioboate, curele, hamuri, și burdufuri de trăsuri, frîne și altele, ca să poată servi încă mult timp.

Leac pentru stîrpirea limbricilor. Să știe, că mai ales copii, sufer de acești vermi paraziți numiți „limbrici.“ Pentru a-i distruge trebuie a întrebuița următorul leac. Să se fiarbă în 20 grame de lapte dulce, 20 grame de usturoiu pisat. După ce s'a răcit binisor, laptele să strîcoară și să trage în clistir, aplicându-se la șezutul copiilor, dimineața și sara, în curs de 2 până la 3 zile, — și copii vor fi lecuiți de acești paraziți.

Varietăți

Știre personală. Prea Sînția Sa Domnul Episcop diecesan *Nicolae Popea* se află de Marți în B-Peșta, unde ia parte la ședințele din casa Magnaților.

Conferința episcopilor catolici. Vineri în 16 c. a avut loc în palatul primatului *Vaszary* conferința episcopilor catolici. Între obiectele discutate în conferința asta sub presidiul primatului, cel mai de căpetenie a fost tactica, ce va fi a să observa față de reformele religionare. Primatele presintă epistoala S. Sale pontificelui roman trimisă încă în luna Iulie drept răspuns la serioarea, prin care primatele 'i notifică rezultatul votărei în casa magnaților asupra proiectului de lege despre căsătoria civilă. Din aceasta rezultă că S. Sa îmbărbătează episcopatul catolic la continuarea luptei contra proiectelor de lege religionare. În conferință s'a desvoltat o vie schimbare de păreri asupra evenimentelor politice-bisericești. Episcopul *Hidassy* a făcut primatului imputarea, că dacă epistoala S. Sale e deja din luna Iulie în posesiunea primatului, apoi pentru ce nu a convocat conferința episcopescă imediat? Primatele răspunde, că nu a convocat-o fiind-că atât dînsul cât și alți episcopi se aflau la băi! Episcopul *Schopper* face întrebarea, că din ce motive nu a desmintit primatele faima colportată prin unele ziare despre afirmativele neînțelegeri dintre primate și statul episcopilor și mai ales faima, că primatele și episcopii sistează lupta și se închină căsătoriei civile? Primatele răspunde, că nu vrea să stee pe picior de bătaie cu gazetele. În continuarea discuțiunii din mai multe părți s'a accentuat, că episcopatul nu trebuie să aștepte impuls din Roma, ci are să cunoască principiile bisericeii și amăsurat acelora să combată orice pornire periculoasă pentru biserică și pentru fericirea sufletelor.

Nici în cestiunea proiectelor religionare n'ar fi trebuit să se aștepte înțețiri din Roma, ci să se lucre. Majoritatea preponderantă a episcopilor a recunoscut erorile din trecut și au stabilit, că contra proiectului despre religionarea copiilor nu va face opoziție, fiind-că prin acesta să dă părinților voie liberă să-și crească băeții în ori-care religionare; dar' va lupta din toate puterile contra celorlalte proiecte încă nevotate și va presenta M. Sale un memorandum contra sancționărei legii despre căsătoria civilă.

Marți au avut loc două conferențe de ale membrilor casei Magnaților, aparținători opozițiunii în privința proiectelor de lege bisericești, una la primatele *Vaszary*, alta în palatul contelui *Eszterházy Mór*. În conferința aceasta s'a stabilit „modus procedendi“ față de proiectele de lege bisericești, cari sunt acum la ordinea zilei în casa magnaților.

Estras din protocolul ședinței adunării generale extraordinare ținute din partea corpului reprezentativ orășenesc în Caransebeș la 1-lea Octomvrie 1894. Nr. 4624/1894. Relațiunea comisiunii esmise pentru compunerea listei a viriliștilor orășenești pre anul 1895. Cîndu-se lista compusă de cătră comisiunea esmisă după registrul contribuțiunii erariale după ce pentru rectificarea listei din cestiune s'a observat prescisele §-lui 33 a art. de lege XXII. din anul 1886 prin publicări emanate de timpuriu precum și dispozițiunile litera C. din §. 34 a legii suscitade, președintele subșterne lista aceasta spre pertractare, cu aceia, că în înțelesul legii mai suscitade pertractarea meritorială a listei ar fi a să termina după expirare de 24 oare; nefăcându-se nici o observare și nefiind motiv pentru amênarea pertractărei până după 24 oare, cu unanimitate s'a decis: Adunarea generală cu privire la usul de până aci privind de observat intervalul de 24 oare prescis în §-ul 33. a legii comunale din a. 1886 trece îndată la desbatere meritorială a amintitei liste și așa lista viriliștilor orășenești pre anul 1895 să acceptează și să statorește precum urmează: *Membri ordinari*: 1. Ilustritatea Sa Episcopul Nicolae Popea 874 fl. 62 cr. îndoit 2. Carol Susich 713 fl. 86 cr. îndoit. 3. F. I. Müller 634 fl. 80 cr. îndoit. 4. Moriș Steinschneider 538 fl. 70 cr. 5. Em. B. Keppich 388 fl. 48 cr. 6. Herman Klein 347 fl. 38 cr. 7. Moriș Halle 323 fl. 76 cr. 8. Mateiu Lichtnekert 318 fl. 11 cr. 9. Teodor Seracin 310 fl. 21 cr. 10. Ignatie Perlfaster 254 fl. 23 cr. 11. Dr. Lipot Weiss 234 fl. 60 cr. îndoit 12. Herman Schmid 220 fl. 57 cr. 13. Ignatie Neuerer 219 fl. 33 cr. 14. Comunitatea de avere 207 fl. 66 cr. 15. Nicolae Brancovicu 206 fl. 22 cr. 16. Ioan Peța 194 fl. 91 cr. 17. Dr. Wilhelm Zipris 194 fl. 88 cr. îndoit. 18. Edmund Schmidt 190 fl. 44 cr. 19. Ferdinand Hulita 189 fl. 28 cr. 20. Nicolae Poșta 186 fl. 75 cr. 21. Constantin Burdia 185 fl. 70 cr. 22. Dimitrie Sporia 178 fl. 11 cr. 23. George Inandy 177 fl. 38 cr. îndoit. 24. Petru Brancovicu 170 fl. 01 cr. *Membri suplînitori*: 25. Andreiu Ghidiu 158 fl. 80 cr. îndoit. 26. Alexandru Stancovicu 147 fl. 36 cr. 27. Carol Schwab 143 fl. 96 cr. 28. Dr. Bernat Hegyesi 120 fl. 68 cr. îndoit. 29. Hedwig Bös

119 fl. 29 cr. și 30. Teodor Radu 117 fl. 80 cr. Îndoit. dintre cari viriliști dela poziția primă până la inclusive 24 vor avea să funcționeze în decursul anului 1895 ca reprezentanți ordinari, iar dela poziția 25 până la inclusive 30 ca suplinitori. În fine să decida ca lista aceasta în înțelesul §-lui 33 a legii comunale din anul 1886 este de a se pune la vedere publică despre ce magistratul pentru mai departe afacere devine încunoștiințat.

Agitațiune contra sancționării căsătoriei civile.

Un ziar catolic adresează următoarele întrebări către teologii Ungariei: „Fiind condițiunea ertării păcatelor pocăința, și fiind pocăință acolo unde e și intențiune serioasă de a îndrepta păcatele, e întrebare: 1. Poate fi absolvat de păcate un principe care sancționează legi vătămătoare pentru biserică, până când nu retrage acele legi? 2. Dacă nu le retrage pân' la moarte, poate fi absolvat pe patul morții? 3. Dacă nu le retrage: poate fi înmormântat bisericește?”

Mulțămită publică. Subscriși ca fii repozatului preot ne ținem de datorință, ca și pe această cale să aducem adânc simțita noastră mulțămită tuturor prietenilor și cunoscuților, în deosebi domnilor preoți, cari din apropiere și depărtare au alergat a da ultimul tribut de venerație, petrecând rămășițele pământești a repozatului nostru tată până la locul de vecinică odihnă. — *Maco-viște*, în 3 Octomvrie 1894. — *Vasilie Stupariu*, ampoiât de gară. — *Nicolae Stupariu*, sublocotenent c. și r. în reg. de infanterie Nr. 43.

Evreii sunt nerecunoscători! Sub titlul „Monument magiar în cimiteriu jidan“ „Budapesti Hirnap“ — reproduce după „Felsőmagyarország“ — știrea, că un anumit Gross Samu a comandat un monument cu inscripție magiară și hebreică pe mormântul soției sale îngropate în cimiteriul evreesc din Ida-mare și în 23 a curentei a voit să-l așeze la mormânt. Epitropia comunității evrești din Ida-mare însă nu i-a permis așezarea monumentului, aducând drept motiv inscripția magiară, fiind-că talmudul oprește ridicarea de monumente cu inscripțiuni străine. D-l Gross ofensat în simțimintele sale magiare a cerut intervenția autorităților civile și astfel protopretorul a deschis cu forța poarta cimiteriului și a așezat monumentul pe locul destinat. Contra acestei violări a autonomiei comunității evrești epitropia a apelat la oficiul comitatens. — La aceasta știre „Budapesti Hirnap“ între altele face și următoarea reflecșiune: Este destul de trist, că în anul recepțiunei se află în Ungaria comunitate religioasă jidană, în ochii căreia limba magiară e limbă străină . . . Noi nu știm ce zice talmudul, dar' știm că prin moravuri și sânge Magiarii sunt de *facto* contopiți cu jidanii, ear' acum prin proiectata recepțiune voesc să se contopească și de *jure*, deci pentru ce se nu le fie chiar și limba soră de cruce (lucus a non lucendo!) cu limba talmudului? Vezi, vezi! Limba magiară vrea să se 'ncuibeze și în talmud, și nerecunoscătorii ovrei nu vreau să o recipieze!

Rugăm pe Prea sântia Sa D-l Episcop diecesan Nicelae Popea, pe rudeniile, prietini, binevoitorii și cunoscuții cari au binevoit a ne adresa cuvinte de mângâiere, din incidentul trecerei la cele vecinice a drăgălașilor și vecnic neuitaților noștri copilași Virgil și Sabina, să binevoiască a primi adânc simțita noastră mulțămită.

Tot-de-odată mulțămim și pe această cale dlui Dr. Constantin Popasu carele, stând zi și noapte lângă patul de suferințe al scumpilor decedați, și mai ales al fiului nostru rămas în viață, a dat o vedită probă nu numai despre viul interes ce-l poartă pacienților săi, ci și despre devotarea sa, cu trup cu suflet, chemării căreia i-s'a dedicat.

Gerasim Sârb și
soția sa Ana n. Trettina.

Posta Redacțiunii.

D-lui I. M.: Pentru Nr. acesta a sosit prea târziu.

D-lui I. P.: Deocamdată nu s'a putut face mai mult.

Red.

Concurs

Pentru ocuparea postului învățătoresc la școala confesională gr. or. rom. din comuna Zăgujeni, protopresb. Caransebeșului se escrise concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în Foaia diecesană.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 300 fl.
2. Pentru scripturistică 4 fl.
3. Pentru conferințe 4 fl.
4. Locuință liberă în edificiul școalei cu grădina de jumătate de juger de pământ.
5. Dela proprietarii mari din loc: Ilustritatea Sa D. Comite suprem Emeric de Jakabffy și dela Spect. Sa D. Iuliu de Juhos câte 6 fl. 30 cr. la an la olaltă 12 fl. și 60 cr. v. a.

Recurenții își vor trimite petițiunile instruate conform statutului organic, adresate comitetului parohial din Zăgujeni la Prea On. oficiu protopresbiteral al Caransebeșului până la termenul de mai sus.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poștiți a-se presenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sânta biserică.

Preferiți vor fi cei ce sunt în stare a conduce corul vocal.

Zăgujeni, din ședința comitetului parohial ținută la 28 August 1894 st. v. 1—3 [63]

Maxim Dalea
not. com. par.

George Popovicu
preot și președ. com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala comunală gr. or. rom. din comuna Eșelnița, cu termen până la 1. Octombrie st. n. 1894.

Emolumentele sunt :

1. În bani gata 300 fl. v. a. = 600 coroane.
2. pentru scripturistică 5 fl.
3. 24 metrii de lemne pentru învățătoriu și 24 metrii de lemne pentru încălzirea școlii.
4. Cuartir cu 2 chilii mari, cuină, cămară, grădină pentru legumi de $\frac{1}{4}$ de juger.

Cei ce doresc a ocupa acest post sunt îndatorați, ca să-și înainteze recursurile în limba magiară Înalțului ministeriu reg. ung. de culte la comisiunea administrativă a comitatului Caraș-Severin până la 1. Octombrie st. nou 1894.

Recurenții sunt îndatorați a se prezenta în persoană la Magnificența Sa D-1 inspector școlariu Dr. Ioan Dengi în Logoj.

Tot odată se împărtășește că acela care va fi denumit pentru acest post e îndatorat să împlinească toată slujba învățătoriască atât în școală cât și în biserică și afară de biserică după ritul gr. ort. român.

Eșelnița, în 7 Septembrie 1894. 2--3 [61]

Consiliul școlariu.

Tipografia și Librăria diecesană din Caransebeș.

Mare deposit

de hârtii de epistoale, netede, colorate, cu margine de aur, dela ajustarea cea mai simplă până la cea mai fină, și cu inscripțiunea :

„Totul pentru națiune“

10 coale și 10 coverte cu 25 cr. format mai mic 20 cr.

Blanchete de scris

pentru examen 100 buc. cu 50 cr., hârtie de concep^t
500 coale cu 1 fl. 25 cr., hârtie albă de cancelărie
500 coale cu 2 fl. 50

Coverte oficioase

în toate mărimile, albe și colorate, registre comerciale. Cărți bisericești cu litere strabune. Ornate preoțești și requisite bisericești.

Portretele

Andrei Mureșianu, V. Lucaciu, I. Rațiu și
Mihail Eminescu.

Tipografia noastră

escută bilete de vizită, anunțuri de logodnă și
canunie, anunțuri funebre etc.

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de învățătoare la școala confesională gr. or. din Voivodint, se escrie în urmarea ordinațiunii consistoriale din 27 Iulie a. c. Nr. 1854 Șc. concurs cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în Foaia diecesană.

Emolumentele sunt :

1. Salariu în bani gata 300 fl. v. a.
2. Patru stinjeni de lemne din cari să încălzește și sala de învățământ.
3. Paușal scripturistic 4 fl.
4. Pentru conferințe și adunarea generală 10 fl.
5. Cortel liber.

Doritorii de a ocupa acest post au să-și trimită petițiile lor instruate în sensul legilor din vigoare și adrese comitetului parohial, oficiului protopresb. al Vêrșetului în Srediștea-mică via Verșet.

Cu o cale să anunță că în lipsa de învățătoare se vor lua în combinațiune și învățători calificați.

[62] 2--3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu Oficiul protopresbiteral.

Tinctura de Zacherlin este o invențiune minunată. Ea se poate introduce în locuri, unde nu ajunge praful de Zacherlin și nimicește momentan și sigur ori ce insecte.

Tinctura de Zacherlin se folosește mai ales spre nimicirea ouălor de stelnice, purci și păduchi în cuibate în crepături, în scânduri, și pe pelea ani-

malelor. Întrebuințată cu praful Zacherlin ofere cel mai grabnic și trainic rezultat contra insectelor.

Tinctura de Zacherlin se capată în prăvăliile, ce au

și Zacherlin, în sticle de 25 cr. și 1 fl.

Pentru întrebuințarea practică a tincturei se află un instrument anume făcut, ce constă 1 fl.

[19] 8—10